

Излази сваке недеље на читавом табаку.

Донеси шиљу се уредништву, а претплата и огласи А. Пајевићу у Н. Сад.

ГЛАС НАРОДА.

Цена је листу:
на годину 3 фор.
на осам месеци . . . 2 „
на четир месеца . . . 1 „
за Србију годишње 4 „

ЛИСТ ЗА НАРОДНЕ СТВАРИ, ПРИВРЕДУ, ПОУКУ И ЗАБАВУ.

ЗА ОГЛАСЕ ПЛАЋА СЕ 5 НОВЧ. ОД СВАКЕ ВРСТЕ И 30 НОВЧ. ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ. ЦЕНЕ СУ ЗНАТНО НИЖЕ ЗА ОНЕ ОГЛАСЕ, КОЈИ ШТО ЧЕШЋЕ ИЛИ У ШТО ВЕЋЕМ ОБИМУ ИЗЛАЗЕ У ОВОМ ЛИСТУ.

СТЕВАН НЕМАЊА.

„Пуца зора, биће дана.“

Зора је српском народу са Немањом забелила, кад је раскомадано, кад је раздробљено Србство уједињено, сунце просвете је грануло Србињству са Немањићем Савом, сунце славе сијнуло је Србињству са Немањићем Душаном.

Још док бесмо под својим жупанима, у суседству царевине византинске (грчке), велика је неслога владала међу појединим жупанима — па и народ се гложио. Ни два жупана ниси могао тада наћи, да се лепо живе, па нек су и рођена браћа била и опет је завада и омраза, да па и трвеће међу њима владало. То све није народ добру водило. Снагу је своју могао на боље цели употребити, а не затирати је крвењем међу собом. Осим што је народ са неслоге своје страдао, патио, губио је и златну слободу своју. Грци, тада још доста снажни суседи нашим прадедовима, завладали би сад овим, сад оним крајем лепе наше домовине, и ко је највише патио са гложења својих господара, патио је, к'о и обично што је, патио је народ. Дизао је по неки пут народ на оружје по где-који честити син свог народа, да стресу ланце ропства, да стресу туђе господство. И народ је устајао. Више пута му је и срећа прискакала у помоћ и он се ослободио, ал' за мало: јер стара боља славенских, а особито, српског народа, повраћала би се и опет. Неслога и опет неслога међу племенима српским. У то доба кад се Срби гложише, кад се Срби крвише међу собом, родио се

Стеван Немања. Као правог сина свог народа болело га је, што му је народ несретан, па је разбирало за што је народ несретан. И на брзо је увидео, да му је народ несретан, јер је несложен.

Беше и он жупанов син и он владаше мимо браћу своју неким крајевима српским. Пре свега прегне да народ у својој земљи освести, да га упозна са просветом, па да га поведе бољем животу. У то време беше вера једини разносилац просвете, па и Немања поче по својим земљама дизати цркве и манастире. Ту се види, колика поквареност и омраза беше међу млађаним српским народом. То, што Немања поче дизати своју земљу, што је почео свој народ бољку водити, све то не беше право ни рођеној браћи Немањићој. Завојште на њ; њих више, а он сам, уз то још и најмлађи против своје старије браће: изгуби мегдан и буде заробљен. Ни у тамници браће своје није ни о чем другом размишљао Немања, до једино о спасу народа свог, и збиља

срећа добром јунаку прискочи: он се опрости тамнице, стане на чело свог народа и започне велико дело, дело уједињења грозно раздробљеног Српства.

Немања је заиста Србе и уједињено. И уједињено Српство царова дуго, царова за двеста и више година. Тада би Српство чувено по свом свету. Када се пак то јединство поруши, када српска господина започе своје старо: да граби, да чуна сваки

себи; од то доба овлада неслога и је ли чудо, да смо данас подељени у толико земаља, растројени, да горе бити не може, те морамо худим приликама да се покоравимо, те морамо да се чинимо као да не чујемо јаук и лелек турског робља, ал' наше рођене, рођене браће.

Али као да нам је и опет зора свитати почела. Видимо поједине делове милог нам народа, где се начетише около једне средине па се спремају, живо

се спремају. Просвету је грлио Србин у Црној гори, грли је Србин у кнежевини, њоме је оснажен Србин с ове стране Саве и Дунава. Па кад Србин буде просвећен, и вас духом уједињен, веруј ми брате Србине, престаће га тад и та зла коб гонити, па оно мало, што ће завриштати плахи коњи, посевнути оштри палаш, зацкинути танана шишана, биће доста, да Србин буде спасен, да буде слободан.

М. А. Јовановић.

Др. ВУК СТЕФАНОВИЋ КАРАЏИЋ

рођ. 26. октобра 1787. умр. 26. јануара 1864. год.

(Свршетак.)

У првом и другом одсеку овога свог приказивања извели смо пред вас, поштовани читаоци, детињство и младост Вукову — од рођења му па док није стао, што-но реч, на снагу и почео благодетни рад у књижевности српској. Разведосмо описане ово мало на шире, нег што испрва смерасмо, те заузесмо у листу нашем и више места, нег што иначе подноси просторија појединих бројева. Али, ипак се надамо, да нам неће зато замерити наши поштовани читаоци — јер је бесамртни Вук у књижевности нашој оно, што је на небу после бурне, тавне ноћи звезда даница, што се зором јавља, кад ће за њом да сване свету красан дан.

К завршетку прилазећи, пожурићемо се, окраћи потези да још кажемо, шта Вук учини до смрти.

Откако се Вук стацио у Бечу — сав потоњи живот његов са свим је сличан вредној чели, која иде од цвета до цвета од јутра до мрака, па прибира слабан сок са цвећа, те буде медна храна свету и лепо градиво воштаници, да се пали у божињем храму, да светли пред богом и пред светом.

Тако је Вук полазио свуд у накрет по српском свету, обилазио села и градове, и по гори свете манастире: где давора народна старинска песма уз гусле; где се на дому коло вије и сватовац разлеже; где у жалости покајнице наричу — једном речи: свуда био и гледао, како се народ у светињи сећа бога великога, како се у радости радује, у жалости жалује.

Што је год у којој тој прилици чуо и видео, записао је и описао, па после, враћајући се дому своме у Беч, штампао и у књизи на свет износио — те књигом све то овековечио.

Тако су изашле на свет „Српске народне песме“ и по трећи ред у шест подебелих књига.

Тако су засветлила свету бисер-зрна мудрости и оштроумља: „Српске народне пословице“, на броју красном, одабраном.

Тако су угледале света „Српске народне приповетке“ у два пута, у књизи угледној, овеликој.

Тако је овековечен „Живот и обичаји народа српског“, зарад допуне ономе у предходнику „Ковчежићу“.

Тако се даде и српском народу света књига над светим књигама „Нови Завет“, у дивном, лепом преводу српском, те се тим отвори свету нашем врело истине и неисцрпљиве премудрости божанске: да и Србин сам собом из њега црпе, и напаја и срце и душу том небеском науком и љубављу Христа-Господа.

Дела су ова постала темељ новијој нашој књижевности — те Вук отац јој и васкрситељ.

Али, то народно бесцено-благо дуго би и дуго остало у смерном своме закутку, да се није бистра глава Вук и за то још с почетка састарао био.

По савету свога пријатеља Копитара скупи он реч по реч из народа, и помоћу тога ученога и вреднога човека изађе на свет „Српски речник“ у два пута. У другом своме издању броји се у тој првој књизи у сваког народа 47.427 речи, које се говоре у народу српском.

Тај Вуков „Српски речник“ поста узор књигама од оте врсте. Уз прибране речи додато је тамо уз многе од њих по који обичај, по која пословица и т. д. А јер је тај речник истумачен, осим немачки, још и латински, отворише се тим светским језиком сваком вредном научењаку без разлике, којег ко народа и језика, двери у те пребогате ризнице српских народних умотворина — на корист ученом свету, а на корист и на славу народа српскога...

У том је правцу радио Вук у српској књижевности пуних педесет година — од 1814 па до 1864 године, до смрти своје. Мало је која година пролазила, а да није која књига Вукова угледала света.

Споменућемо још што је главније од-оте књижевне радње његове.

У свом календару и забавнику „Даници“ (коју је издавао од год. 1826. до 1829. и за 1834. год.) изнео је свету нашем на писмено, осим других лепих и красних ствари, „прву и другу годину српског војевања на даије,“ те тим спомен подигао честитим јунаком за славнога устанка српског — већи и дуговечнији, нег што може бити икакав други од камена ил од гвозђа; те их народ српски у срцу, у спомену носи и преноси од колена на колена и велича их кано и јунаке са Косова.

Посебице описа и написа „Житије Ђорђа Емануела,“ тога знаменитог Србијанца, који дође у Русији до велике славе и достојанства; беше то царски руски Ђенерал-лајтнант, а Србин до века. Исто тако диже Вук књигом споменик и своје савренику и сатруднику „Милошу Обреновићу“ с којим је за живота свога провео доста и лепих и прних дана.

Вук је први у оно доба приказао као што треба, по заслуги, ученом свету туђинском јуначку „Црну Гору и Црногорце“, о којима написа књигу на немачком језику године 1837.

Исто је тако он први био, те казао и показао томе тамо у туђини свету за Бугаре и за језик њихов.

А од оваког рада, где је он народу српском чинио пошту и леп глас пред страним светом, најглавније је, што је он ученом Немцу Леополду Ранке-ју на руци био, те је овај написао, по његовом казивању и упућивању, знамениту књигу „Историју српскога устанка“ на немачком језику.

На послетку изнесе свету нашем у књизи „Правителствујшти совет српски“ тужну слику поневиђених великаша српских, једва ославелу слободу, коју извојеваше толиким жртвама — како се отимају око власти, и како раздор и неслога на ново гроб ископа Србији, у који паде год. 1813. и 1814.

Сва ова, и још многа друга дела своја књижевна написао је Вук језиком народним, ама чистим овејаним народним језиком, каквим нико до њега од наших књижевника није писао, ни је умео да пише. А и дуго ће, дуго времена проћи, док се нађе у нас књижевника, да узме онако лепо српски писати, као што је Вук.

Па да би те своје, праве српске књиге народу омилио, и учинио да подмладак српски што могуће лакше и брже научи читати и писати: срочио нам је Вук ово правило, каквог нема ни у кој и најпросвећенијег народа:

„Пиши, као што говориш, а читај, као што је написано.“

То ће рећи другим речма: колико је год у језику гласова, толико да је и у писму слова; за сваки глас српског језика да буде по један знак, једно слово.

Тим је својим правилом учинио Вук, те је српски правопис, право да речемо, најбољи на свету; у нас нема данас кубуре ни крпежа у књизи српској, као што спочетка наговестисмо да је у других народа и језика.

Али је правилом тим ударио Вук у живац застареле закованости у наших ондашњих књижевника и, токорсе, научених људи.

У нас се онако по старински мислило, па до некле и веровало: ко је старији, тај је већи по томе и паметнији; а што је ко већи господин човек, тим је и ученији и мудрији!

С тога се диже, управ рећи, читава хајка на Вука, на његов правопис и на његов, као што зваху, „простачки, паорски“ језик и начин писања, И то њима доста не бијаше.

Кад се видело, да омладина листом пристаје уз Вука, те уз свој честити и непоқварени народ; и да већма љуби своје народне песме и остале народне умотворине нег све друге „премудре“ туђинске — ударише наши закорелци на Вука старим путем, старим злом: опадањем пред светом, потварањем пред властима. А кад на свет изађе и поменути, у српском преводу „Нови завет,“ тад још придодаше и по народу ружан глас пустише: да Вук хоће Србље да пошокчи — ма да је свак, ко је год од њих Вука познавао, добро знао, да би он пре главу своју дао, него-ли преврнуо вером својих праотаца.

У Србији дођу и наговоре кнеза Милоша, те се забрани кнежевским указом: да се нико не усуди писати јотом ренатом. Под „ренатом“ јотом разумевали су правопис Вуков. Та прека забрана подржа тамо све до наших дана, док не дође у Србију, да и по други ред влада, у истини „светли“ и просвећени кнез Михаило.

Забрана се та допадала и нашим с ове стране старешинама црквеним на чак и школским, те се и овде у нас на сваког „Вуковца“ попречно гледало, ко би смео јотовски да пише; а многом је богме та „продрзљивост“ и загорчила.

Па ни тога њима доста није било.

У Вечу они тајом онадну Вука и потворе на-њ, да он, бајаги, певава песме о „некаквим српским царима и краљима, кнезовима и војводама“ па тим буни народ, те га једва мимоиђе суд и тавница.

На челу ондашњим нашим покњижницима и на-дри-књигама стаде доктор Јован Хаџић-Светић, човек, ком се иначе неможе порицати доста лепих заслуга у Српству свога доба.

Та књижевна борба „Вуковаца“ и „Дебелојероваца“ (онако би звали присталице Вукове а овако Хаџићеве) или простије „јоте“ и „дебелог јера“ ил у истини: омладине и остарине потраја у највећој жестини готово за четрдесет година — до скорашњих наших дана.

Јест, сав наш књижевни ил бар поље писмени свет раздели се тиме на два табора: на омладину и остарину!

И као што је јаче видело од мрака и напредак од напатка — тако је и с овим било: омладина је победила.

Дође достојни ученик Вуков, вредни Ђуро Даничић и „Ратом за српски језик и правопис“ доконтча славном победом четрдесетгодишњи рат јоте и дебелог јера. . . .

Ето у кратко књижевне радње Вукове, и на први поглед, како је та радња примљена била и припозната у народу српском.

Али, тако је то у свету; ни једна нова мисао, и ништа није пошло у напред без борбе, без љуте борбе!

Вуку даде бог дуга века; и колко се за младости напати и намучи — толико му слађе паде након дугог рада и труда смерна, лепа старост. Дочекао је и својим очима видео плод труда свог — здраво семе, што засеја по књижевности српској, родило је још за живота Вукова рода обилата. Дочекао је и стекао припознавања и поштовања од савакупног народа српског — и лепога гласа у свега великога Словенства.

Пријатељевали су му и први владари европски, частвујући његове големе заслуге у народу своме: пруски краљ Вилхелм IV., на руски цар Никола, на аустријски цар Фердинанд, на данашњи цар и краљ аустро-угарски Фрања Јосиф — на српски кнезови лозе Његуш-Петровића, што се за живота му

изређаше, на кнез-Милош, који је од њега и читати учио, на кнез-Михаило, и т. д.

Учена друштва европска мало које да га није почаствовало и за члана изабрало. Универзитет у Јени, у Немачкој, даде му из почасти степен докторски.

Но, највеће части одаде му српска омладина године оно 1863. кад му лицем на Митров-дан оде и поздрави педесетогодишњу славу књижевног му рада. Заплакô се седи старац од милине, видећи захвалну омладину — потоњи свет српски. . . .

И та бисер-суза у очију остарела Вука разлила се мало за тим од жалости по лицих толике, и свеколике Србадије — јер не прође по том ни четир месеца дана а старост Вука оборила, самртни му час дошао.

Вративши се с пута из јуначке Црне Горе, куд је мисијом кнез-Михаила оне јесени под зиму ишао био — назебе путем, те га с тога и самрт снађе.

На ногу је био готово до часа умрлога, а крај свога стола писаћега још оно јутро, кад ће издахнути. У недељу 26. јануара 1864. год. око подне легне у постељу, заспи мало на се тргне и зажели хладне воде с врела једног црногорског; погледа око себе и очи му падну на гусле јаворове, више главе му — занесе се и издахне око 4. сата после подне.

Кости Вукове леже на гробљу Сан-Марковом у Бечу. Ни након десет година после смрти му још се неиспуни жеља му за живота, да му кости по смрти пренесу у стари му завичај.

Ето, то ти је, драги читаоче, био Вук Стефановић-Караџић у животу и на раду књижевном за пуних педесет година. . . .

И кад год узмеш у руке и овај наш лист, и сваку данашњу књигу српску — да се сећаш њеног васкрситеља и утемељитеља, те да му пошту и славу и данас, на дан смрти његове, и вавек по свету носи и проноси глас народа! . . .

У Новоме Саду, на дан смрти Вукове, 26. јан.

Професор А. Сандић.

О БИЉКАМА, ОД КОЈИХ СЕ ДОБИЈА ХЛЕБАЦ.

Сваки је народ ири постанку своме био сиров, не изображен. Мало по мало почео се припитомљавати, изображавати. Изображавање сваког народа почело је тек онда, кад се на једном месту станио, па је почео копати, орати и сејати храну. Орање, земљерадња је почетак бољег, просвећенијег живота.

Старији народи славили су, као и садањи разне светитеље. Међу тим светитељима слави се скоро

у сваког народа по један за то, што је народ научио земљерадњи.

Не треба никог уверавати, да је земљерадња нужна, да је она најхасновитији посао. Ми ћемо овде само навести, шта је о њојзи рекао један дивљачки поглавица у Америци. Хотели уверити свој народ, да треба своје њиве обрађивати, говораше му он: „Зар не видите, да бели људи боље напредују од нас? А за што напредују боље? За

то, јер се хране више житом, а ми самим месом? Живинче, од којег се добија месо, треба више од тридесет месеци да нарасте, а жито и друга храна треба много мање времена. Храну посејеш, па ти стоструко нарасте, а марвинче ти једва једно младо на свет донесе, па и то има четири ноге, и чим се окоти бега до сто врага, а човек има само две ноге, па га једва може стићи. Храна пак остаје на оном месту, на којем је посејеш. Бели људи одмарају се зими, а ми морамо да се моримо лов ловићи. За то бели људи имају више деце и дуже живе од нас. Ја вам дакле кажем: Пре него се дрвеће ово у нашем месту посуши, пре но што јаворовина престала буде давати шећера, савладаће бело колена, које се храни житом, нас, што једемо само самцито месо. Почнимо сејати храну, па ће нам то бити спас!“

Па којом се биљком највише људи хране, коју највише њих једу? Највише њих једу пиринач. После пиринача највише се хране житом, после овога кукурузом, за тим рајљу, јечмом и зобљу! Но има још биљака, које у место хлеба служе, а то су: пизанг, јаме, хлебно дрво или крушевина и кромпир.

Плодовитост хлебних биљака разнолика је. У топлим земљама, тамо, где је увек лето, жито и друга храна много је обилатија, много више човека засићује. У северној, хладној Јевропи, кад посејеш 1 меров шенице, добијеш о жетви 5 до 6 мерова; у топлој Јевропи добијеш на 1 меров 8 до 10 мерова; кукуруза добијеш у умереном појасу на меров 80 до 100 мерова, а у жарком појасу 300 до 400 мерова; пиринач даје на 1 меров својих 100 мерова. Само што кукуруз у топлим земљама радо омане, а тако исто и пиринач, кад нема кише. За то у Инђији и у Кини, где се скоро сам пиринач сеје, често глад настане.

Пизанг је хлебна биљка, којој је плод налик на краставац, накисео је и опор. Он 133 пута толико хране даје као шеница. Мала баштица храни целу породицу. Посади га, па ти за годину дана већ доноси плода.

Кокос-палма лено је, до 100 стопа високо дрво. Од њега можеш свашта употребити. Из дебела му излази смола; лишћем се његовим покривају куће; од њега се праве котарице, штитови, асуре;

од конача на петељкама праве се сита и хаљине; из цвета му цеди се сок, од којег постаје вино, шећер, сирће. Плод, докле још није зрео, даје слатко, мало опорно пиће, а кад боље сазре, језгра му је укусна, за јело је; кад је са свим зрео, добија се од њега кокос-млеко, а може се и зејтин направити. Овај зејтин је као нека маст, лако се топи и може се од њега правити сапун. Од љусака кокос-палме праве се судови, а од конача јој ужета, четке, кајини. Сви делови ове биљке могу се употребити као лек. Од кокос-палме прави се брашно, а од овога хлебца.

Једна кокос-палма даје на годину по 30 великих, брашнавих ораха. Крушевина даје кроз 8 до 9 месеци на годину непрестано свежа плода; а иначе се од ње прави хлебца; три дрвета довољна су да човека хране.

Али још лакше је хлебца набавити у оним земљама, у којима расте саго. Овако се зове брашно, које се прави од саго-палме. Ова на многим местима расте дивља. Људи пробуше руну у дебло, увере се, да је језгра зрела, оборе дрво, расцепе га на више комада, изваде језгру, помешају је с водом, процеде је и отуда добију ваљано саго-брашно. Једно дрво даје лако 300 фуната брашна, а може дати и 500—600 фуната. Тамо дакле људи иду у шуму, па насеку себи хлеба, као што ми овде себи дрва сечемо.

Но за чудо да се људи тамо, где лако до хлеба долазе, нимало не изображавају, у просвети јако заостају. Што је природа богатија, то је човек млиставији. Борба с природом, ако није сувише велика, подиже просвету. Радња је мати образованости.

Не зна се, ко је први почео сејати жито и другу храну, од које се хлебца прави. Неки народи веле, да је сам бог сишао на земљу, па их је научио земљу обрађивати. Инђијанци говоре, да их је то научио њихов бог Брама; Мисирци, да је то научио њихов бог Изис; Грци приписују то својој богињи Димитрији; Римљани богињи Церери. У Америци то исто говоре, Перуанци о кукурузу. Тамо они посеју кукуруз поред цркве, па кад роди, а они деле од тога „светог“ плода народу, овај га баца по њивама и нада се, да ће му ова обилатим плодом уродити.

(Свршиће се.)

О ОВЦАМА И О ОВЧЈИМ БОЛЕСТИМА.

Ко жели од економије да стече, нека рано устаје, а доцкан леже, као што наш народ вели. Најбоље од свега исплаћује се, да човек држи овце. Од овце скоро да нема ничега бољег: она нам даје млека,

сира, вуну, меса. На послетку и сама се прода, те по томе газда има од ње сваковрне користи. За то ћу сад овде у неколико речи да кажем, како и на који начин треба да се држе овце. Што ћу рећи,

рећи ћу само оно, што сам сам искусио. Коју више рећи ћу о болестима.

Као при свачему, тако ни овде није свеједно, а држали ми овце овако, а онако. Пре свега иште се труда и зноја, јер не вели бадава наш народ, да је „лој и гој на штапу, а мед на срчаници.“ Ако хоће газда, да су му овце најбоље, мора се око њих трудити и мучити.

Овци не треба велике и честе паше. Само нек је доста простора и свеже, магар и мале траве.

Овцу треба добро чувати од разних болештина. Прво и прво треба да је чуваш од шуге. То је врло лако. Чим видиш овцу, да се чеше зубма или ногом, одмах је треба ухватити и намазати оно место, где се чешала. Узме се дувана кржака, љуте паприке и соли, скува се у јаком цеђу, пак се с отим овца пере. Или се помеша бистри терпентин, катран и жива, па се тиме овце по мало мажу.

Овца се најпре онуга, кад је наслон зими по-ривен сламом, или шапом, па прокисава. Кад кане она жута вода на овцу, онда се најпре запати шуга. Лети пак, кад дуго окуне кише, по осам и више дана, онда је шуга извесна.

Овцу можеш сачувати и од метиља. Чим чујеш, да на коме месту има метиља, не треба овцу лети пре осам сати пуштати на оно место, да пасе. Треба околишити или се држати брежуљка.

Метиљ се највише налази по најдубљим доловима, особито где вода извире, пак се широм разлива. Ту треба добро чувати овцу, да не доспе на такво место, јер кад она осети, где има метиља, она најрадије пасе на таквим местима, за то, што је метиљ врло слadak, кад се помеша са шапом.

Метиљ пада истина и с пролећа, али за мало траје, јер чим сине сунце жестоко, одмах се осуши, те по томе није ни опасан. Најопаснији је метиљ после Мале Госпојике, онда особито ваља чувати овце.

Како Крстов-дан дође, одмах треба газда све овце једну по једну да прегледи. Сваку овцу треба да ухвати, па да јој око отвори. Ако су у оку жилице црвене, не бој се; али ако су жилице у оку плаветне, то је извештан метиљ. Ако је половина жилица црвена, а половина плаветна, не бој се. На сваки начин треба једну овцу заклати, па покаже ли се метиљ мало, не бој се, покаже ли се много, онда је једини лек противу тога, да овце

најмање четрнајест дана пасу по обраном винограду, па да једу онај кисели винови лист, док га још није убио мраз. Онда се немаш више много бојати, али онет за то треба једну овцу заклати и провидети, има ли сад метиља мало или много. Ако је мало, а овце су куражне, онда ваља само приправити доста пиће, а особито од олаја погаче, јер је погача од олаја љута, пак јој добро чини.

А како погледа метиљ? Њега нема нигде, само у црној цигерици, где га у овци има доста. Изгледа зеленкаст, шарен, има напред као малу њушчицу и видиш му као два оканца. У глави је најшири, а после иде све ужи иужи. Може се наћи до $\frac{3}{4}$ палца (цола) дугачак.

Ако нађеш да има много метиља, онда одмах тамани овце, па на пролеће купуј друге. Овца, где осети да има метиља, тешко је чобанин може да отера са онога места. Метиљава овца се нагло гоји, али је тај метиљски лој лак и по највише се пени, кад се топи.

Да видимо још једну бољетину. Овце буду од чести сваки седам година строкаве. И ту се може вредан газда помоћи. Чим чује, да у месту има строке, треба одмах да тражи овци на далеко другу пашу, јер само тако може бити спасен и избећи штету. Строка је краста. Где строка почне ту се здраво тамане овце. Стари чобани мисле, да вране у устима донесу комад меса из другог села, те да се тако са непажње расиростре строка на све стране.

Али и ту има лека. Треба сваке године „пелцовати“ јагањце. За то се може узети гној од детета, које је „пелцовано“, на сребрном иглом под реп, у сред варке „пелцовати.“ Од једног јагњета, кад се прими богиња, можеш после пет „пелцовати.“ Тако сваки дан по пет, док их све не изређаш. Онда се никад строке не бој.

Тако ради, пак се не бој сиротиње. Ако овцу добро лети држиш у пашу, а зими на доброј пићи и у доброј шталу, онда не залучуј овнове, па можеш о божићним покладама имати јагње и за три недеље продати га по добре новце. Овцу одмах подјалови и онда за двадесет и две недеље имаш одмах опет јагње, кад најбоље досне трава. Јагње продај, а овце музи до времена.

Јован Поповић Зубан.

Б Е Л Е Ш К Е.

5. (Сто година кромпиру.) Прошле године било је кромпиру сто година, од како се управо почео да сеје у Јевропи. Кромпир је у Јевропу управо донет пре својих триста година, али се онда само

мало сејао, а и то је престало на скоро. Истом године 1773. пође француском научењаку Парман-тијеру за руком, да га у велико засеје у Француској. Исти научењак је израдио да се француски

краљ Лудвик шеснајести почео јако да заузима за кромпир. Дакле истом пре сто година почео се кромпир у Француској у великој мери да сеје, а оданде се после распростр'о и по свој осталој Јевропи.

6. (Кад ти се зноје руке) не тражи мртвачку кост или жабу, јер не помаже, него пери чешће на дан руке хладном водом, а сваки дан по један или два пут опери их у млакој води, у којој је растворе-но мало стипсе.

7. (Зец делија.) Један немачки учитељ приповеда ово: Једно после подне шетао сам се ја са мојим неким пријатељем по неком шумарку, и смо-тримо где зец неки дели мегдан са гавраном. Зец је стајао на једном месту, а гавран га је облетао и хтео је по што по то да га отера оданде; али зец опет није ни хтео да се макне с места. Гавран му се надлетао над главом, лунао крилима и кљу-ном, али зец се тако вешто и момачки држао, да

ни корачио није с места. После некол'ко тренутака види гавран да силом не може зеца отерати, па је хтео да га овако превари: одлети на неколико ко-рака даље од зеца па ту стане на земљу. Зец се досад само бранио од гаврана, ал' кад је видео да гавран не ће да оде сасвим, залети се он на њега да га и одавде отера. Чим гавран опази да сезец преварио и отишао са свог места одлети као муња онамо, али зец потрчи натраг и опет отера гаврана. Борба је та трајала скоро десет минута, а кад гавран виде да се зец јуначки држи одлети без трага а зец делија одржа мегдан. — А откуд да сетако плашљиве животиње, као зец што је тако јуначки држе? Отуд што је на оном месту где је зец ста-јао била његова лежа, а у лежи мали зечићи, што их је гавран хтео да отме али зец своје мале тако воли, да је заборавио на сваки страх него се бо-рио као прави делија.

Д Ш С Т А К.

ШТА БИВА ПО СВЕТУ.

Наши крајеви.

(Сабор у Пешти.) Јавили смо читаоцима, да је пештан-ски сабор изаслао одбор из 21 члана, који има сабору под-нети предлог о томе, шта све ваља да се уради, да се по-прави жалосно стање државних финансија. Одбор је, претре-сајући то питање, нашао међу осталим, да је и садање заокружење жупанија штетно по државне финансије, јер се на управу данашњих жупанија врло много троши, те ће предлагати сабору да се жупаније друкчије заокруже. Са овим предлогом одборским незадовољне су многе жупаније, а нарочито она земљишта, која имају стародавна права на то, да се управљају сама без утицања жупанијских власти, у чијем опсегу леже. Тако је кикиндски диштрикт, који се сам управља, послао молбу на сабор, у којој иште, да и при новом заокружењу жупанија диштрикт остане по ста-ром. Као и друге сличне молбе, хтеде сабор и диштриктску бацити и не прочитану у кошар. На то устаде Милетић те захтеваше да се молба диштриктска прочита, у чему га по-дупираше сва левица. Молба се истина почела читати, али председник сабору прекиде читање, те тако и ову молбу, као и друге постиже судба, да дође у кошар.

Роман Борлеа поднео је 2. фебр. сабору предлог српских и романских заступника, којим се упућује познати нам одбор из 21 члана, да у своме предлогу, што ће га у своје време поднети сабору, узме обзира на права и интересе немађарских народа у Угарској. Предлог су потписали њих десеторица. Од Срба: Милетић, Трифунац и Лаза Костић. — А где су остали Срби посланици, бог их видео!

Шајкашки посланик, Лаза Костић питао је 5. фебр. у сабору министра Сапарија, зашто је и по коме закону забранио народне заставе. Сабор је одобрио одговор министров, ма да је био посве неуместан. — Ал' шта маре Мађари за умесност, кад се ради о немађарској ствари!

(Сабор ил' министарство.) Све мађарске новине претре-сају питање: да ли ће и даље владати садања влада, и ако

не, који ће људи и из којих странака заменити је. Неки мисли: да ће се одржати ова влада, а сабор да ће се рас-пустити; неки опет да ће сабор и даље саборовати, а влада да ће одступити, како се цар врати са свога пута у Русију.

(Српски конгрес.) Разнео се глас, да ће се српски кон-грес сазвати у марту месецу. Конгрес би имао само бирати митрополита. — Толико оклевање, па опет стара песма. Докле тако!

(Србија.) Београдске новине јављају, да се српска влада споразумела са Турском у питању о спајању српских и турских жељезница. Веле да се сада расправља зворничко питање.

Скупштина је нашла да је Белимарковић невин.

Скупштина се разишла, пошто је посвршивала ситније ствари.

(Саси у Ердељу) У Ердељу имаде до двеста хиљада Немаца, који су се још у 12. веку из разних крајева Немачке тамо доселили. Ти Немци, које зову Сасима, јер су неки од њих дошли из саске земље, добили су од угарских краљева многе повластице, привилегије, међу којима су онајзнаг-није: право саског народа на земљиште, што га је заузео право на управљање и руковање јавним народним добрима, право на самоуправу и највишу судску грађанску власт и т. д. За све те послове постављен је народни конгрес тако — звани народни универзитет. Белкредијево министар-ство у Бечу окрњило је год. 1866. у многоме поменута права саског народа; а Мађари се старају, да им не стане и трага. Познатим законом о народностима, којима је збрисан и по-следњи траг нашим правима, скучена су и права народа саског. Наравно је да се Саси, баш као и ми, не могу за-довољити таким поступањем Мађара. То незадовољство своје показују они сваком даном приликом. Тако је у последње време дек. пр. год. саска варош Шезбург захтевала од пештанског сабора да измени неправичан закон о народно-стима, тужила се особито на уважање мађарског језика и у крајевима, где се не говори мађарски за званичан језик и у судству и т. д. на што се сабор по обичају није ни об-

зирао, ма да су то захтевање многе друге вароши и жупаније, међу њима и Нови Сад, потпомогле.

Тако се и сада, кад сабор смера дадрукчије заокружи жупаније и уједно да збрише све остатке земљишних, територијалних права, дакле и земљишно право саског народа, узрујаше Саси и одбор њиховог народног конгреса закључи свршетком дек. пр. године послати преставку на сабор пештански, у којој, доказујући да није нико властан без саизвољења саског народа и конгреса му крњити права народна и опирући се у напред намери сабора да узме управу над саско-народним добрима из руке саског конгреса — молити сабор да не дира у и тако већ доста покошена права саскога народа.

Угарски министар унутарњих послова уништио је отписом тај закључак конгреског одбора и укорио је одбор, што се бајаги плеће у ствари, које га се не тичу, ма да је и најмања општина власна да шаље преставке на сабор. — Овако поступање канда правда општу мисао у немађарских народа у Угарској да се новим закружењем жупанија имаде пред очима више помађаривање, него што друго.

(После избора у Панчеву.) Т. Бекић и К. Јовановић стављени су 5 фебр. због тобожњих својих изгреда приликом избора посланика у Панчеву у затвор.

Страни свет.

(Државно веће у Бечу.) Бечки радници по фабрикама обратили су се на државни сабор молбом, да сабор донесе закон по коме ће радници уживати политична права као и други грађани, и по коме ће се установити радничке комете, онако као што постоје за трговце. У државном сабору заузели су се многи посланици за раднике. — Тако и ваља. Сваки грађанин треба да ужива сва грађанска права.

(Пруска.) Пруска влада са Бизмарком на челу отпочела је, као што већ јависмо, жестоку борбу са католичким владикама у Прусској. Та борба узела је већ таки мах, да влада почиње владике затварати. Тако је пре неки дан дала затворити архиепископа у Познању у пољској Прусској, грофа Ледоховског зато, што је узкос земаљским световним законима, којима би Бизмарк хтео и у цркви да влада, посветио за свећенике њих једанајсторицу, на што је по црквеним законима, који га вежу, имао права. Најпре му је било досуђено да плати глобу од 9.900 талира, а када се та свота није могла узашћеним покретним имањем Ледоховскога подмирити, одведе га ноћу полиција на жељезници у варош Франкфурт на реци Одри у двогодишњи затвор. Кад се разнео сутра-дан о томе глас, затворише Пољаци у Познању позориште и обуставише све забаве ових месецеја. Ово је дело, којим је Бизмарк увредио трећи део становништва пруског, а то је 8 милијуна католика. Богме су га јако окуражили досадањи му успеси кад овако с владикама поступа: ал нек се добро чува да натрчавајући много, не лупи челом о зид. Католичке владике и свећеници у Прусској одшалиће му свакако шалу.

(Грчка.) Странка напредна на скупштини у Атини, престоници грчкој, иште да се влада стави под суд. Богме те владе страдавају!

РАЗЛИЧНОСТИ.

(Вечерња забава), коју одбор српског народног кола у прошлу недељу приреди, потпуно је задовољила сваког, који је на њој био. Одма с почетка говорио је г. Корнел Јовановић лепо беседу, после се певало, једно бачеје врло лепо

декламовало и на послетку се играло — играло се до зоре. Веселе беше право српско. Сви слојеви нашег друштва беху заступљени па се лепо забављало, да не може лепше бити.

ИСПРАВА К.

У броју 4. на страни 28. три претпоследња реда треба овако да гласе: Није ли већ грех и штета, напустити живот човечји, него напустити знамење, крштење, празну брбљаву беспослицу око породиље и детета?

КЊИЖЕВНА ВЕСТ.

Од нашег календара

ПАНЧЕВАЦ

ЗА 1874. ГОД.

морадсмо штампати друго издање јер је прво давно пре божића разграбљено; од овог другог издања стоји још мален део на расположењу и ми с тога препоручујемо овај календар особитој нажњи српске публике да би себи за времена исти набавила.

Цена је календару 30 н. Ко 10 и више комада поручи добија га за 24 нов.

Панчево, 26. јан. 1874.

Књижара браће Јовановића.

НАЗНАЊЕ.

С тога што су учестали случајеви како код појединаца, тако и код самих црквених и политичких општина и школских одбора, да наручене књиге и учила што се уз плату у натов шаљу, без икаквог узрока па и без и једне речице патраг враћају, то да би се од крајње самовоље и тиме нанесене нам штете на даље сачували, изјављујемо једном за свагда, да никоме не ћемо наручбину извршивати, ко нам не пошље капару саразмерну рачуноској своти. Код већих наручбина (преко ф. 20) иштемо 10 од сто, а код мањих (испод фор. 20) 25 од сто. Капара нек се или у наручбеном писму или засебно преко поштанске упућнице пошље.

Све оне наручбине, које не буду имале капару ставићемо у кошар.

У Панчеву о св. Јовану 1874.

Књижара браће Јовановића.

ОДГОВОРИ АДМИНИСТРАЦИЈЕ.

Г. Јов. Станковићу, Земун. Примили смо први пут 9. а сада 7 претплатника са 18 фор. Свима послато од 4 бр. 3-ћег и сваког другог броја што претече, молимо пошљите патраг.

Г. А. Деспинићу, Новин. По вашем налогу шаљемо лист. На колико? За прошлу годину осим првог, можете добити све бројеве Гл. Нар.

Г. Ђ. Константиновићу, Чаково. Хвала на вашем родољубивом заузимању. Добисмо и треће коло претплатника.

Г. Порф. Глоговцу, учит. Рудна. Јесте, ми смо још 10. јан. примили 1 ф од г. Н. Ј. Ивањанина, али та предплата важи за њега. Питаји смо и код старе администрације, па и она незна ништа о Вашој новој предплати. Сада вам шаљемо све бројеве. Примисмо 1 ф.

ВЛАСНИК „ЗАДРУГА ЗА СРПСКУ НАРОДНУ ШТАМПАРИЈУ“. — УРЕДНИК: Владан Арсенијевић.